

NILS EUGEN STORÅ

Fredrik Nilsson & Anna-Maria Åström

DEN NORDISKA ETNOLOGIN har förlorat en uppskattad kollega. Nils Storå (1933–2023) var professor i Nordisk etnologi vid Åbo Akademi under en lång tid, från 1972 till 1997. Han föddes i Jakobstad och efter skolgång i stadens svenska läroverk inledde han sina studier vid Åbo Akademi under Helmer Tegengrens, ämnets dåvarande professors, ledning. Under studietiden inriktade sig Nils Storå mot det maritima fältet som sedan utvecklades till ett för honom centralt forskningsområde. Bland publikationerna kan nämnas till exempel *Fiskets Åland och fiskekulturen* (2003) och *Havets silver – det åländska trålfiskets uppgång och avveckling* (2012). I detta maritima sammanhang ska det också framhållas att Storå var en omtyckt ordförande i Sjöhistoriska museets nämnd (numera Sjöhistoriska institutet vid Åbo Akademi).

Nils Storå följde i fotspåren av Gabriel Nikander, ämnets första professor. Lärostolen vid Åbo Akademi inrättades redan 1921 och hade i uppdrag att utveckla kunskapen om den svenskspråkiga kulturen i Finland. Storå förlorade inte denna ursprungliga vision ur sikte, men i likhet med sin lärare Tegengren bidrog han till att ämnet även omfattade andra kulturer och kulturområden. Licentiatavhandlingen, *Öst och väst i skoltlapskt gravskick* (1962), behandlade den lilla minoriteten av ortodoxa samer som efter andra världskriget evakuerats från Sovjetunionen till ett långsmalt landområde i Lappland kallat Sevettijärvi. Intresset för andra kulturer följdes upp i doktorsavhandlingen *Massfångst av sjöfågel i Nordeurasien. En etnologisk analys av fångstmetoderna* (1968). Storås intresse för den svenskspråkiga kulturen gick sålunda hand i hand med studier av andra kulturer.

I likhet med många andra etnologer betraktade Storå materiell kultur och vardagliga praktiker som ett fönster mot kulturella föreställningsvärldar och social struktur eller ordning. Även i detta avseende var han lärostolens ursprungliga uppdrag trogen. Han undersökte oförvitligt materiell kultur i de flesta av sina verk och i *Trender i*

nordisk föremålsforskning (1982) gjorde han en tidig sammanfattning av forskningen på området. Av denna framgår också hans särskilda intresse för etnologins nordiska dimensioner. Etnologin vid Åbo Akademi har fortsatt byggt vidare på detta arv.

År 1968 utnämndes Storå till docent i Nordisk etnologi vid Åbo Akademi. Året därpå tillträdde han en tjänst som intendent vid Kulturhistoriska institutionen, Åbo Akademi. Namnet till trots var detta ett arkiv inrättat 1953 av professor Tegengren med inspiration från Folklivsarkivet i Lund. Arkivet fortlever under namnet Cultura. Arkivet hade i uppdrag att dokumentera folklig tradition i såväl svensk- som finskspråkiga områden. Den metod arkivet huvudsakligen använde var frågelistor som sändes till ett omfattande meddelarnät. När Storå 1972 utnämndes till professor blev han också föreståndare för arkivet. Under Storås ledning fortsatte insamlingsverksamheten och han tog även initiativ till förändringar. Intresset för landsbygdens befolkning utvidgades till att omfatta bland annat torpare, bruksarbetare och urbana grupper. Förändringarna i arkivarbetet var en spegling av etnologins omorientering i Norden samt Storås visioner för ämnet. Som en konsekvens av förskjutningar inom ämnet etnologi gav professurens benämning, Nordisk kulturhistoria och folklivsforskning, inte längre en korrekt bild av ämnets innehåll. År 1974 anhöll Storå framgångsrikt om en ombildning av tjänsten till en professur i nordisk etnologi och folkloristik. År 1987 delades ämnena och professuren erhöll den benämning som ännu gäller, Nordisk etnologi.

I sin forskning inspirerades Storå bland annat av brittisk antropologi. Härigenom kunde han lansera kulturekologiska perspektiv samtidigt som han verkade för en utvidgning av etnologin till att omfatta exempelvis industrikultur, urbana livsformer och modernitet. Hans intresse för tradition *och* utveckling gav också upphov till insiktsfulla ämneshistoriska analyser såsom *Fem etnologier. Etnologin i Finland i finlandssvenskt perspektiv*. Denna gavs ut i nytryck i ämnets jubileumsvolym *Nordisk etnologi 1921–2021. Ett ämne i rörelse* (Nilsson & Åström 2021).

Under Storås period som professor utvecklades etnologin vid Åbo Akademi. I Sverige rörde sig etnologin mot socialantropologiska perspektiv och en förståelse av kultur som process – människan som kulturbärare *och* kulturskapare. Studier av samtida problem, margi-

nalisering, utanförskap och kvinnohistoria väckte allt större intresse. Denna omorientering fick även fäste i Åbo, inte minst i utbildningen. Aktiviteten inom ämnet gav till exempel utslag i Monica Nerdrums doktorsavhandling *Skärgårdskvinnor* (1998) och Solveig Sjöberg-Pietarinens licentiatavhandling *Irja Sahlberg. Kvinna i museivärlden* (1997). Det bör dock framhållas att etnologin vid Åbo Akademi samtidigt bibehöll ett fokus på materiell kultur samt kulturhistoria och att banden till kulturarvssektorn (museerna) var viktiga. Genom en bred förankring i den agrara och maritima kulturen bevarades även traditionerna från den tidigare etnologin.

Professor Storå var medlem i styrelsen för Svenska litteratursällskapet i Finland 1990 till 1999. Han hade förtroendefulla kontakter till ämnets finska representanter, främst Ilmar Talve vid Åbo universitet, och de svenska vid lärosätena i Uppsala och Lund. Dagens etnologer vid Åbo Akademi ser på professor Nils Storås tid som den period då etnologin reformerades utan att ämnets tradition gick förlorad. Som brobyggare mellan traditionell folklivsforskning och modern etnologi var han en föregångare, och det ser etnologerna som en stor bedrift. Professor Storå bör bli ihågkommen som en vidsynt, god och insiktsfull lärare som höll fast vid de nordiska kontakterna.